

Nghiên cứu khoa học thống kê

NĂM 2010 VÀ GIAI ĐOẠN 2011 - 2015

Nguyễn Văn Đoàn (*)

Một số kết quả chủ yếu về nghiên cứu khoa học năm 2009: Năm 2009 Tổng cục Thống kê đã tập trung nghiên cứu 03 lĩnh vực. *Thứ nhất*, nghiên cứu cơ sở lý luận và hoàn thiện phương pháp luận thống kê, như: Nghiên cứu cơ sở lý luận và thực tiễn sử dụng năm 2010 làm năm gốc trong công tác thống kê Việt Nam; nghiên cứu xây dựng và hoàn thiện hệ thống chỉ tiêu thống kê về nông nghiệp, nông dân và nông thôn; xây dựng và cải tiến chế độ báo cáo thống kê doanh nghiệp; xây dựng hệ thống chỉ tiêu thống kê chủ yếu phản ánh một nước công nghiệp theo quan điểm của Đảng; nghiên cứu áp dụng phân loại thành phần kinh tế trong công tác thống kê Việt Nam; phương pháp đo lường khu vực kinh tế phi chính thức; nghiên cứu các giải pháp khắc phục tình trạng chênh lệch số liệu GDP tính cho toàn nền kinh tế với số liệu do tỉnh, thành phố gộp lại...; *Thứ hai*, phân tích và dự báo: Nghiên cứu ứng dụng một số phương pháp và mô hình dự báo ngắn hạn để dự báo một số chỉ tiêu thống kê xã hội ở Việt Nam; phân tích số liệu lao động và việc làm của Việt Nam qua

số liệu điều tra thống kê năm 2007...; *Thứ ba*, ứng dụng công nghệ thông tin trong công tác thống kê: Nghiên cứu xây dựng kho dữ liệu đầu vào của Tổng cục Thống kê; nghiên cứu ứng dụng công nghệ thông tin trong quản lý hoạt động khoa học thống kê...

Năm 2009 Tổng cục Thống kê đã triển khai ứng dụng vào thực tế kết quả nghiên cứu của 04 đề tài, trong đó có Đề tài “Nghiên cứu hoàn thiện phương pháp tính và xây dựng quy trình tính chỉ số phát triển con người (HDI) ở Việt Nam”. Căn cứ vào kết quả nghiên cứu của Đề tài và chức năng, nhiệm vụ của các đơn vị trong Tổng cục, Viện KHTK đã trình lãnh đạo Tổng cục giao Vụ Thống kê Tổng hợp là đơn vị đầu mối chủ trì tính HDI ở cấp quốc gia và cấp tỉnh, thành phố các đơn vị có liên quan tham gia. Tổng cục đã quyết định thành lập Tổ công tác tính HDI do một đồng chí Phó Vụ trưởng Vụ Thống kê Tổng hợp làm Tổ trưởng, các thành viên gồm đại diện lãnh đạo và một chuyên viên của vụ: Xã hội môi trường, Tài khoản quốc gia, Dân số lao động, Thương mại dịch vụ giá cả, Hợp tác quốc tế và Viện Khoa học Thống kê (QĐ

(*) Viện trưởng Viện Khoa học Thống kê

số 718/QĐ-TCTK ngày 05/11/2009). Như vậy, HDI của tỉnh, thành phố sẽ do Tổng cục Thống kê tính, xếp hạng và công bố, các Cục Thống kê không phải tính HDI cho tỉnh, thành phố mình. Thực hiện tính HDI theo qui trình tập trung tại Tổng cục sẽ tránh được tình trạng chênh lệch số liệu tính cho toàn quốc với số liệu các địa phương tính gộp lại như một số số liệu hiện nay, trong đó có số liệu về tổng sản phẩm trong nước (GDP).

Các kết quả nghiên cứu khoa học năm 2009 đã góp phần hỗ trợ cả về mặt phương pháp luận cũng như thực tiễn trong công tác thống kê, nhằm nâng cao một bước chất lượng số liệu thống kê và đảm bảo tính so sánh quốc tế của số liệu thống kê Việt Nam trong điều kiện hội nhập quốc tế.

Hướng nghiên cứu khoa học năm 2010 và giai đoạn 2011-2015: Ngoài 05 đề tài cấp Bộ chuyển tiếp từ năm 2009, các đề tài nghiên cứu khoa học năm 2010 sẽ tập trung vào một số nội dung liên quan đến Đề án đổi mới đồng bộ các hệ thống chỉ tiêu thống kê, như: Nghiên cứu phương pháp tính và xây dựng qui trình tính một số nhóm chỉ tiêu thống kê mới (các chỉ tiêu thống kê về biến đổi khí hậu, đo lường người khuyết tật ở Việt Nam...); nghiên cứu lập một số bảng cân đối lớn (Bảng cân đối lương thực, Bảng cân đối thực phẩm); sửa đổi một số nội dung của hệ thống tài khoản quốc gia theo khuyến nghị của Cơ quan thống kê Liên hiệp quốc về sửa đổi hệ thống tài khoản quốc gia năm 2008 (gọi tắt là SNA 2008); hoàn thiện một số bảng phân loại (Bảng phân loại nghề nghiệp, xây dựng bảng mã tương thích giữa phân ngành kinh tế cũ ban

hành theo Quyết định số 75/QĐ-TTg với phân ngành kinh tế mới ban hành theo Quyết định số 10/QĐ-TTg); nghiên cứu, đánh giá, tổng kết thực hiện một số nội dung của Luật Thống kê...

Năm 2010 sẽ là năm cuối cùng thực hiện Định hướng Phát triển Thống kê Việt Nam đến năm 2010 đã được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt tại Quyết định số 141/2002/QĐ-TTg ngày 21/10/2002, đồng thời cũng là năm bắt đầu xây dựng Chiến lược Phát triển Thống kê Việt Nam giai đoạn 2011-2020 và tầm nhìn đến năm 2025 (CLTK11-20). CLTK11-20 sẽ ở tầm cao hơn so với Định hướng Phát triển thống kê và sẽ bao gồm nhiều nội dung thể hiện ở tầm chiến lược quốc gia, trong đó có xác định rõ tầm nhìn (Vision) và tuyên bố sứ mạng (Mission) của Thống kê Việt Nam. Thứ trưởng, kiêm Tổng cục trưởng Nguyễn Đức Hòa đã giao cho Viện Khoa học Thống kê là đơn vị đầu mối giúp lãnh đạo Tổng cục thiết kế CLTK11-20. Đây là lần đầu tiên, Thống kê Việt Nam tiến hành xây dựng Chiến lược quốc gia về phát triển thống kê. Nghiên cứu khoa học năm 2010 cũng sẽ tập trung vào nhiệm vụ trọng tâm này của Ngành.

Tóm lại, nhiệm vụ nghiên cứu khoa học năm 2010 sẽ tập trung vào 2 mảng chủ đề chính: (1) Nghiên cứu một số nội dung liên quan đến Đề án Đổi mới đồng bộ các hệ thống chỉ tiêu thống kê; (2) Nghiên cứu xây dựng Chiến lược Phát triển Thống kê Việt Nam giai đoạn 2011-2020 và tầm nhìn đến năm 2025.

Giai đoạn 2011-2015, các đề tài sẽ tập trung nghiên cứu vào 03 mảng chủ đề chính sau: *Thứ nhất*, tiếp tục nghiên cứu những nội dung liên quan đến Đề án Đổi mới đồng bộ các hệ

thống chỉ tiêu thống kê. Như trên đã đề cập, Đề án Đổi mới đồng bộ các hệ thống chỉ tiêu thống kê sẽ được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt vào tháng 01/2010, năm 2010 sẽ là năm thực hiện đổi mới đồng bộ các chỉ tiêu. Riêng đối với Hệ thống chỉ tiêu quốc gia sẽ chia thành 2 nhóm, Nhóm A, gồm các chỉ tiêu đưa vào áp dụng từ năm 2011, Nhóm B, gồm các chỉ tiêu đưa vào áp dụng từ năm 2015. Do đó, giai đoạn 2011-2015 sẽ nghiên cứu một số vấn đề liên quan đến các chỉ tiêu thống kê thuộc Nhóm B như: Nghiên cứu và hoàn thiện môi trường pháp lý thống kê; nghiên cứu và áp dụng các chỉ tiêu thống kê tổng hợp, các chỉ số phản ánh chu kỳ kinh tế, các chỉ tiêu phản ánh năng suất, chất lượng, hiệu quả, tăng trưởng và bền vững, các chỉ tiêu phản ánh năng lực cạnh tranh, kinh tế tri thức, an sinh xã hội và bình đẳng giới, các bộ chỉ tiêu phục vụ đánh giá, tổng kết một số nghị quyết của Đảng, Chính phủ v.v...; nghiên cứu, hoàn thiện nguồn và công cụ thu thập số liệu (Chế độ báo cáo thống kê tổng hợp và cơ sở; hồ sơ hành chính, điều tra thống kê); Hoàn thiện các bảng phân loại, xây dựng bộ dữ liệu đặc tả (metadata) phục vụ công tác thống kê; Nghiên cứu chuẩn hoá một số qui trình, thủ tục thống kê; Nghiên cứu chu kỳ kinh tế, phân tích và dự báo kinh tế vi mô, vĩ mô.

Thứ hai, tiếp tục nghiên cứu một số nội dung, chương trình của Chiến lược Phát triển Thống kê Việt Nam giai đoạn 2011-2020 và tầm nhìn đến năm 2025. Như trên đã đề cập, năm 2010 sẽ nghiên cứu, soạn thảo và trình Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Chiến lược, năm 2011 là năm bắt đầu thực hiện các chương trình hành

động của Chiến lược. Trong các chương trình này sẽ có nhiều nội dung cần được nghiên cứu sâu, toàn diện nhằm cung cấp luận cứ vững chắc để lãnh đạo Tổng cục quyết định. Chẳng hạn như, nghiên cứu mô hình tổ chức thống kê hiện đại trong cơ chế thị trường có định hướng xã hội chủ nghĩa (phục vụ tái cấu trúc cơ cấu tổ chức thống kê phù hợp với điều kiện và hoàn cảnh mới); Chuẩn hoá các sản phẩm thống kê và cơ chế, chính sách phổ biến thông tin thống kê; Ứng dụng công nghệ thông tin trong thu thập và phổ biến thông tin thống kê; nghiên cứu và đề xuất các giải pháp phát triển nguồn nhân lực cho Thống kê Việt Nam (gồm, nhân lực cho hệ thống thống kê tập trung, thống kê bộ/ngành, thống kê xã/phường).

Thứ ba, nghiên cứu, xây dựng và thực hiện Đề án “Tăng cường năng lực cho Viện Nghiên cứu Khoa học Thống kê”. Trong những năm qua Viện Khoa học thống kê (gọi tắt là Viện) đã có những đóng góp quan trọng vào sự phát triển của ngành Thống kê nói riêng và của đất nước nói chung. Trong nghiên cứu khoa học, Viện đã thực hiện nhiều đề tài giúp hình thành và hoàn thiện phương pháp luận thống kê, cung cấp những luận cứ khoa học hỗ trợ cho việc ban hành các văn bản qui phạm pháp luật trong lĩnh vực thống kê. Thực hiện quản lý hoạt động khoa học toàn ngành thống kê theo đúng tinh thần của Luật Khoa học và công nghệ từ khâu đăng ký, tuyển chọn, nghiệm thu và triển khai ứng dụng trong thực tiễn, đã có trên 70% số lượng đề tài được ứng dụng toàn bộ hoặc từng phần trong thực tiễn. Hoạt động thông tin và tư liệu khoa học thống kê đã định kỳ cung cấp thông

tin khoa học thống kê tới đông đảo những người làm công tác thực tiễn, nghiên cứu, giảng dạy và sử dụng thông tin thống kê. Ngoài các ấn phẩm định kỳ như *Tờ thông tin KHTK*, *Trang tin điện tử*, *kỷ yếu khoa học*, Viện còn biên soạn và phát hành các ấn phẩm chuyên khảo phục vụ tốt công tác quản lý, nghiên cứu, giảng dạy và thực tiễn.

Tuy nhiên, Viện chưa đổi mới kịp so với yêu cầu của ngành Thống kê nói riêng cũng như nhu cầu phát triển kinh tế - xã hội nói chung. Viện chưa tương xứng với tầm cỡ của một Viện nghiên cứu đầu ngành về thống kê trong phạm vi ngành Thống kê và khá khiêm tốn về qui mô, nguồn lực và vị thế so với các đơn vị nghiên cứu và đào tạo thuộc Bộ Kế hoạch và Đầu tư và trong hệ thống các Viện nghiên cứu do Bộ Khoa học và Công nghệ quản lý. Mặc dù, đã có hơn 30 năm hoạt động, nhưng Viện chưa tạo dựng được đội ngũ đủ mạnh trong nghiên cứu, đào tạo và quản lý khoa học, nhất là lực lượng nghiên cứu đầu đàn. Một số chức năng của Viện hầu như chưa được thực hiện, nhất là chức năng đào tạo (đào tạo lại, bồi dưỡng, đào tạo nâng cao năng lực cho ngành Thống kê nói riêng và đào tạo kiến thức thống kê cho các đối tượng sử dụng thông tin nói chung, nhất là các đối tượng làm công tác quản lý, hoạch định chiến lược, chính sách phát triển kinh tế, xã hội). Cơ sở vật chất, phương tiện và trang thiết bị phục vụ công tác nghiên cứu và quản lý khoa học, công tác đào tạo còn nghèo nàn, thiếu và không đồng bộ. Nguồn tài liệu, dữ liệu và các phần mềm máy tính chuyên phục vụ công tác nghiên cứu phân tích và dự báo, công tác đào tạo hầu như không

có. Do đó, nghiên cứu, xây dựng và thực hiện Đề án tăng cường năng lực cho Viện nhằm từng bước khắc phục hạn chế nói trên và đáp ứng nhu cầu ngày càng tăng lên của ngành Thống kê nói riêng và nhu cầu của xã hội nói chung là rất cần thiết và cấp bách.

Trên cơ sở định hướng nghiên cứu khoa học năm 2010 và giai đoạn 2011-2015 của Tổng cục như đã đề cập ở trên, các cá nhân và đơn vị có nhu cầu nghiên cứu, cần đăng ký và lập thuyết minh đề tài gửi tới Viện Nghiên cứu Khoa học Thống kê để tổng hợp và thông qua các Hội đồng khoa học xem xét và tư vấn trước khi lãnh đạo Tổng cục quyết định. ■

Tài liệu tham khảo:

1. *Tổng cục Thống kê (2008), Kế hoạch khoa học và công nghệ năm 2009;*
2. *Tổng cục Thống kê (2005), Kế hoạch khoa học và công nghệ 5 năm (2006-2010);*
3. *Ban Chỉ đạo xây dựng Đề án Đổi mới đồng bộ các hệ thống chỉ tiêu thống kê (2009), Dự thảo Đề án Đổi mới đồng bộ các hệ thống chỉ tiêu thống kê;*
4. *Thủ tướng Chính phủ (2002), Quyết định 141/QĐ-TTg ngày 21/10/2002 Phê duyệt Định hướng phát triển thống kê Việt Nam đến năm 2010.*